

PIRKANMAAN ILMASTOVIISAS KYLÄVERKOSTO

Hakija

Pirkan Kylät ry on vuonna 1992 perustettu Pirkanmaan kylien yhteisjärjestö. Maakunnan alueella on noin 310 kylää, joihin yhdistyksellä on 450 sähköistä, ajantasaista yhteystietoa. Pirkan Kylien tarkoituksena on maakuntatason toimijana edistää Pirkanmaan kylien parasta koko Pirkanmaan alueella. Tässä tarkoituksessa se edistää kylien kannalta tärkeiden asioiden toteutumista, neuvoo ja auttaa kyläyhdistyksiä, järjestää maakunnallisia tilaisuuksia, kokoaa yhteen maaseutua koskevaa osaamista, osallistuu Pirkanmaan ohjelmalliseen kehittämiseen ja toimii verkostomaisesti mm. Leader-ryhmien kanssa. Työnjako Leader-ryhmien kanssa (joita Pirkanmaan alueella toimii 6 kpl) on se, että Pirkan Kylät on kylien oma järjestö, jolla on kylien tietoisuuteen, yhdessä tekemiseen ja yleishyödyllisyyteen liittyvä maakunnallinen rooli, kun Leaderit taas rahoittavat toiminta-alueidensa konkreettisia hankkeita. Ideaalitalanteessa Pirkan Kylät herättää kylien toimijat ja Leader-ryhmät rahoittavat heidän hankkeitaan.

Pirkan Kylät ry on yksi Suomen Kylät ry:n maakunnallisista jäsenjärjestöistä ja saa valtakunnalliselta tasolta tarvittaessa erityisosaamista ja tukea. Pirkan Kylien talous perustuu MMM:n kautta saatuun valtionapuun, jota Suomen Kylät edelleen kanavoi maakuuntiin. Pirkan Kylien toimintaresurssina on yhden kyläasiamiehen (osa-aikainen) työpanos sekä mahdolliset hankkeet, joiden valmisteluun yhdistys on viime vuosina panostanut.

Pirkan Kylät ry on viimeisen kolmen vuoden aikana uusiutunut henkilötasolla ja samalla olemme uudistaneet koko toiminnan. Olemme irtautuneet entisestä kylätoimintakeskus Heiskasta, satsanneet sähköiseen läsnäoloon, laatineet toimintakäsikirjan, rakentaneet yhteyksiä muihin maakunnallisiin toimijoihin sekä muihin maakunnallisiin kyläyhdistyksiin ja valmistelleet hankkeita. Olemme nostaneet toiminnan lippulaivaksi Avoimet Kylät -tapahtuman, joka osaltaan rakentaa kylien vuorovaikutusta muun yhteiskunnan kanssa. Avoimet Kylät on tapahtuma, viesti ja toimintametsodi.

Hankkeen tarve ja tausta

Pirkan Kyllillä oli vuosina 2019–2020 tulevaisuuteen päin kurottanut ”Hiiltä sitovat kylät” -hanke, joka oli lajissaan kaikki Suomen maakunnat lukien ensimmäinen. Hanke sai tunnustusta ja pääsi eurooppalaiselle tasolle maaseudun ympäristöhankkeiden sarjassa. Koronapandemiasta huolimatta tämä nk. hiilihanke saavutti tavoitteensa ja tuotti erinomaisen loppujulkaisun, joka on saatavissa sekä sähköisenä että painettuna. Kylätoiminnan kannalta katsoen hanke puhutteli myös uudenlaisia kyläläisryhmiä. Hiilihanke oli luonteeltaan elämäntapaherättelyä, mutta se ei tuottanut niin sanottua kovaa faktaa maalla asumisen ilmastovaikutuksista. Pirkanmaan ilmastoviisas kyläverkosto –hanke pyrkii tuottamaan tällaista erityisesti maaseututoimijoihin (asukkaat, kylät) tarkkaan kohdennettua faktaa ja kytkemään tällaisen – toistaiseksi puuttuvan – tiedon Pirkanmaan ilmastotiekartan kehittämiseen. Viittaamme tässä kohden hankesuunnitelman loppupuolella olevaan matriisiin, jota ei hankevalmistelun kuluessa ole pystytty kokonaan täyttämään, mutta joka loppuun tehtynä ensimmäisen kerran yhdistää Pirkanmaan toiminnallisen rakenteen ja sen, miten asukkaat kotitalouksina voivat tehdä ilmastopäätöksiä.

Maaseudun kehittäjien maakunnallisessa työnjaossa ilmasto-, asumis- ja ympäristökysymykset sopivat tulevaisuuteen katsovan kylätoiminnan repertuaariin. Suomen hallitus teki syyskuussa 2021 päätökset siitä, miten Suomi saavuttaa hiilineutraaliuden vuoteen 2035 mennessä. Päätös on kunnianhimoinen, mutta toteutettavissa. On luontevaa kysyä: mitä kaikkea valittu ilmastopoliittinen linja tarkoittaa kylien maaseudulla? Mitkä asiat muuttuvat? Mihin yksittäinen maaseudun asukas pystyy suoraan omilla päätöksillään vaikuttamaan? Mikä asukkaita motivoi? Miten kylät voivat yhdessä toimien tavoitella hiilineutraaliutta? Mitä muita ympäristökysymyksiä ilmastopoliittikan yhteydessä on ratkottava? Miten ilmastopoliittinen viisaus liittyy älykkään maaseudun kehittämiseen? Miten maaseutu kykenee kommunikoimaan ilmastonäkemyksensä muun yhteiskunnan kanssa ja mikä on sen ilmastopoliittinen narratiivi? Miten ilmastoviisaat valinnat ja etätyö/monipaikkaisuus liittyvät yhä tärkeämmäksi koettuun resilienssiin?

Analyysimme maaseudun ilmastopoliittisesta tilanteesta on seuraava: (1) maa- ja metsätaloudella on oma ilmastopoliittinen, EU:sta määräytyvä kansallinen ohjauksensa, (2) muissa tuotannollisissa elinkeinoissa ohjaus tulee ns. **päästökauppasektorilta** eli kansainvälisesti määrittävän CO2-tonnin hinnasta, (3) yksittäisen kotitalouden kohdalla asuminen on suurin CO2 ekv -päästöjen lähde. Asumisen kohdalla tarvitaan hankkeita, jotka lisäävät asukkaiden tietoisuutta valinnoistaan, mahdollisuuksistaan toimiansa kokonaisuurauksista. Liikenne, johon julkinen keskustelu paljolti keskittyy, on sittenkin ilmastopoliittisesti helpompi ns. **taakanjakosektorin** alue¹. Liikenne muuttuu hiilineutraaliksi käyttövoimaa vaihtamalla. Keinoina ovat jo päätetyt nestemäisten polttoaineiden sekoitevelvoite, biokaasu ja sähkö.

Puolet suomalaisista asuu EU:n maaseuduksi määrittelemällä alueella. Ilmastopoliittisessa keskustelussa on se vika ja suhteettomuus, että maaseudun asukkaita syyllistetään ilmastomuutoksen suurimmiksi aiheuttajiksi, vaikka tutkimus (esim. Sanna Ala-Mantila, Jukka Heinonen, Seppo Junnilan työryhmä) toista todistaa. Psykologisesti on selvää, että syyllistäminen ei johda ylpeästi tehtyihin parannuksiin, vaan primitiivireaktioihin ja kilpikonnapuolustukseen. On tärkeää, millä tavalla asioista puhutaan. Maalla ja kylissä asumisen ilmastokysymyksistä pitää puhua tavalla, joka lähtee maalla asumisen elämänmuodon ymmärtämisestä. Maaseudun elämäntapa on kestävä näköpiiriimme tulevissa oloissa, jolloin maailma toimii yhä huonommin. Kun numerovertailuja tehdään, on kerrottava laskelmien taustaoletukset. Neuvonnassa annettujen tietojen on oltava tutkittua faktaa, mutta toimijat on saatava kiinni tunteen kautta.

Pirkanmaan ELY-keskuksen johdolla on maakunnassa jo pari vuotta tehty ilmastotyötä esimerkkeinä Ympäristöviisas Pirkanmaa ja Pirkanmaan MAHKU. Tiedollinen tausta ja laskentaperusteet ns. päästövähennyspolkua määriteltessä ovat valtakunnallisia. Asiaa koskevista dokumenteista todetaan, että ”päästölaskentaa kehitetään” ja ”toimenpiteiden vaikuttavuutta arvioidaan”. Viranomaisten lisäksi tässä työssä ovat toistaiseksi olleet mukana hiippakunta, Ekokumppanit, metsäkeskus sekä kaupunkiseudun kuntayhtymä. Luonnollisesti kunnat ovat mukana, huomiota herättävinä poikkeuksina Sastamala ja koko Pohjois-Pirkanmaa.

Pirkanmaan maaseutuohjelman rooli ilmastotyössä täsmentyy syksyllä 2021. Pirkanmaalla korostuu hiilineutraaliutta tavoiteltaessa hiilinielujen (s.o. maaseudun) merkitys. Voimme kuitenkin havaita, että tähänastisessa ilmastotyössä on maaseudun kohdalla systeemipuute. Käytännössä koko maaseutuasuminen hukkuu sektoreittain aggregoituihin lukuihin. Maalla asumiseen liittyvää erityisyyttä ei tähän asti nettiin dokumentoidusta ilmastotyöstä juurikaan löydy. Päinvastoin: Hiilineutraali Pirkanmaa sivustolla kaavoittajan check –listassa todetaan yksioikoisesti: ”Haja-asutusta ei lisätä.” Jotta päästölaskentaa voitaisiin kehittää ja toimenpiteiden vaikuttavuutta arvioida, tulee Pirkanmaallakin saada maalla asumisen näkökulma systeemiseen ilmastotyöhön mukaan. Samaa edellyttää jo Pirkanmaan

¹ Taakanjakosektori tarkoittaa kansallisen päätöksenteon kautta poistettavaa CO2-kuormaa.(asuminen, maatalous, liikenne, työkoneet). Päästökauppasektori reagoi globaalisti päästökaupan kautta määrittyviin CO2 tonnin hintoihin.

ilmastotyön sitoumus laajasta kansalaisten osallistamisesta. Kun ilmastosuoriutumista ja ilmastokyvykkyyttä mitataan valtakunnallisilla laskentaperiaatteilla, tulisi laskennan oletukset joka kerta todeta: (esimerkiksi miksi teollisuuden ja energiantuotannon CO₂-päästöt eivät sisälly tähän laskentaan; että metsien hiilinielu lasketaan kaikille suomalaisille, ei maaseudulle; maatalouden päästöt lasketaan kuitenkin maanviljelijöille/kunnille; maaperän hiilensidontaa ei oteta huomioon; liikenteestä ei oteta huomioon läpiajoliikennettä; asumisessa kerrostaloissa ja pientaloissa käytetään samaa ominaispäästökeroa per neliö.) Kaavoituksen check –listassakin tulisi positiiviseen sävyyn määritellä, millainen maaseutuasuminen on ilmastonäkökulmasta suotavaa.

Kun koronan vauhdittamasta etätyöstä osa jää pysyväksi tai vähintään monipaikkaisuutta hyödyntäväksi, kohdistuu lähivuosina maaseutuasumiseen uutta kysyntää. Muuttajat tai kirjoilla oloaan vaihtavat ovat valmiita investoimaan ja etsimään ilmastoasioissa ratkaisuja. Mutta yhtä hyvin jokainen maalla asuva ammatista riippumatta seuraa parhaansa mukaan maailmantilaa ja pyrkii vastuullisiin ja fiksuihin ratkaisuihin. Mikä siis on, vaikuttavuuden kannalta, maaseudun kotitalouksille paras investointi- ja toimenpidejärjestys? Lämmitystavan vaihtaminen, talon yläpohjan lisäeristäminen, ilmalämpöpumppu, biokaasuauto vai uudet termoikkunat?

Kysymys vaikuttavuusjärjestyksestä vie meidät maaseutu- ja kaupunkitutkimuksen viimeaikaisiin resilienssi -pohdintoihin. Tutkijat lähestyvät aihepiiriä termien **smart city** ja **smart village** kautta. Ajatuksena on tunnistaa kollektiivisubjekti, joka korjaa rakenteitaan ilmasto-, energia- ja biodiversiteetti -näkökulmista. Ilmastoviisaus ei ole pelkkää ilmastopolitiikkaa, vaan siihen kuuluu myös resilienssi -näkökulma sekä toimet luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseksi. Kylätoiminta on omimmillaan jälkimmäisen kollektiivisubjektin ymmärtäjänä. Oikein ymmärretty ilmastopolitiikka lisää maaseudun s.o. kylissä asumisen vetovoimaa ja on osa kansallista ratkaisua.

Jotta edellä kuvailtu psykologisesti oikein viritetty ilmastoviisas hanketyö askeltaisi tutkimuksen tasalla, hakeudumme yhteistyöhön Tampereen yliopiston kanssa. Olemme keskustelleet ympäristöpolitiikan professori Pekka Jokisen (TUNI keskustakampus) ja ympäristötekniikan lehtori Hannele Auvisen (TUNI Hervanta-kampus) kanssa. Molemmat suhtautuvat myönteisesti ja ovat ilmoittaneet olevansa mahdollisessa hankkeessa mukana.

On vielä perusteltava, miksi toimintamuodossa korostuu verkostomaisuus. Verkostot tuottavat jäsenilleen vuorovaikutuksesta ”lämpöhjautuvaa tietoa”. Yhteinen tilannekuva päivittyy koko ajan, mikäli tieto verkoston sisällä kulkee. Maakunta on historian ja taloudellisten voimien tuottama kokonaisuus, joka alueena toimii samassa mahdollisuustilassa. Samalla verkosto tarkoittaa synergiaa eli yhteisesti käytössä olevilla resursseilla saadaan aikaan entistä enemmän. Verkostoa yhdistää yhteinen kiinnostava fokus. Fokuksen on oltava sellainen, että se kiinnostaa toimijoita henkilöinä. Todettakoon, että eri verkostot eivät syrji tai hylji toisiaan. Samalla maantieteellisellä alueella sopii olla monia verkostoja, jotka eroavat fokuksensa ja intressinsä puolesta. Verkostomaisuus ei tarkoita, että alueilla toimisi vain yksi verkosto.

Verkosto kootaan kutsumalla mukaan kaikki ne tahot, joita kiinnostaa maaseutuspesifi ilmastotieto. Osalliset sitoutetaan seminaarien, webinaarien ja verkkokeskustelujen (verkostotyökalu) kautta tuottamalla uutta tietoa (talokohtaiset taseet, kyläkohtaiset taseet, uusiutuviin luonnonvaroihin perustuva maalla asumisen malli, luontokadon torjuminen piholla). Hankkeessa tutkitaan Pirkanmaan ilmastotiekartan vaihtoehtoisia polkuja, joita pitkin on mahdollista saavuttaa valtakunnallisesti päätetyt tavoitteet.

Lähtötilanne on, että Pirkanmaan maaseudun asukkaat eivät ole millään tavalla asukasnäkökulmasta mukana Pirkanmaan ilmastotyössä. Parhaassa tapauksessa lopputilanne on se, että maalla asumisen edustus on löytänyt pysyvän ja luontevan paikkansa Pirkanmaan ilmastotyössä. Kahdessa vuodessa pitäisi pystyä laskemaan se, mikä on Pirkanmaan kylissä asuvien todellinen hiilijalanjälki eri oletuksilla laskettuna. Edelleen pitäisi luoda maaseudun kattava käsitys siitä, millaisten toimenpiteiden kautta etenemällä

vaikuttavimmin puretaan maaseudun CO2 –kuormaa. Toistaiseksi ilmastotyöstä unohtuu se, että omakotiasukas ja maaseudun asukas pystyy nopeasti henkilökohtaisilla investoinneilla vähentämään hiilijalanjälkeään. Esimerkiksi yhdistelmällä puutalo + biokaasuauto + hakelämmitys + nettomittaroidut aurinkopaneelit + etätyö. Maaseutu tarvitsee julkista kannustusta tällaisiin positiivisiin esimerkkeihin.

Pirkanmaan ilmastoviisas kyläverkosto -hanke sisältää näin ollen kolme elementtiä:

- se kokoaa kylät ja kaikki Pirkanmaan maaseudulla vaikuttavat järjestöt ja kehittämisorganisaatiot yhdeksi **kyläverkostoksi** (maaseutuverkostoksi), joka jakaa tietoa ja arvioita sekä kehittää Pirkanmaan maaseudun ilmastopoliittista tietoisuutta.
- se fokusoii toimensa **kaikkiin maalla asuviin** – siis ammatista riippumatta maaseudun kotitalouksiin, sisältäen omakotitalot, maatilojen asuinrakennukset, huvilat ja kesämökit, kakkosasunnot, tyhjillään olevat talot, matkailukäytössä olevat rakennukset, kylätalot ja seurantalot.
- se hakeutuu **yhteistyöhön alan yliopistotutkijoiden kanssa** (Tampereen yliopisto) uuden, kyläspesifin ilmastotiedon tuottamiseksi. Yliopistolta saatu uusi maaseutuspesifi ilmastotieto kanavoidaan kyläverkoston kautta mahdollisimman laajalti Pirkanmaalle.

Hankkeen tavoitteet

1. Pirkanmaan maaseudun – eli kansalaisen asumiskokemuksena määritellen **kylien** – ilmastopoliittinen tietoisuus täsmentyy ja asukkaiden suhtautuminen saa muodon: ”emme ole ongelma, olemme ratkaisu”. Tätä mitataan sillä, että Pirkanmaan ilmastoviisas kyläverkosto sähköpostilistassa on vuoden 2023 lopulla yli 1000 sp-osoitetietoa. Verkostotyökalun tavoitteena on yhdistää ja lisätä maaseututoimijoiden ilmasto-osaamista.
2. Tuotamme kyliä ja maaseutuasumista koskevaa uutta ilmastotietoa, joka kehittää päästölaskentaa ja auttaa määrittelemään toimenpiteiden vaikuttavuusjärjestyksen.
3. Pirkanmaan maaseutua kehittävien järjestöjen keskinäiset ympäristöpoliittiset roolit selkeytyvät toisiaan täydentäviksi ja jäsentyvät verkostoksi, jolloin koko verkoston ilmastotyö saa lisää tehoa.
4. Pirkanmaan maaseudun ilmastoviisas kyläverkosto -hanke tuottaa mediaan uutisia, joiden kautta uudet havainnot ja kehittyvä tietoisuus saavuttaa koko maakunnan toimijat ja suuren yleisön.
5. Vahvistetaan maaseudun monenlaisen kehittämisen yhteyttä ilmastopoliittiseen tutkimukseen ja kyetään soveltamaan tutkimuksen tuloksia. Yhteistyö oletettavasti hoksauttaa tutkijat uusiin aiheisiin.
6. Ilmastoviisaalla verkostotyöllä tavoitetaan uusia toimijoita, uusia ikäryhmiä ja uusia asukasryhmiä.
7. Luodaan hankkeen kotisivujen yhteyteen sähköinen (digitaalinen) toimintatapa (verkostotyökalu) puheena olevan verkoston pysyväksi tueksi. Työkalussa on vaihtuva barometri -tyyppinen kysymysosa sekä jälkikeskusteluosa. Työkalu on vuorovaikutteinen ja se tallentaa käytävän keskustelun eri vaiheita ja tuotoksia. Sen avulla uutta täsmennettyä ilmastotietoa voidaan jakaa laajemmalla joukolla.

Toimenpiteet

1. **Pirkanmaan (kyliä ja maaseutua) koskevan ilmastotiedon kokoaminen**
 - laaditaan valtakunnallisesta hiilineutraalisuustiekartasta johdetun Pirkanmaan ilmastotiekartan maaseutuspesifi versio

- koelasketaan eri asumustyyppien ja muutaman kylän hiilitase
- Tehdään yhteistyötä Leader-ryhmien kanssa, jotta ilmastokysymykset tulisivat huomioituksi hankerahoituksessa

2. Maaseutua kehittävien järjestöjen kokoaminen ilmastoteeman ympärille verkostoksi

- kontaktoidaan avainhenkilöt eri järjestöissä ja organisaatioissa
- tutkimusyhteyden intressin huomion kiinnittäminen
- kootaan yhteinen verkostanalyysin olemassa olevalta pohjalta
- huomioidaan, että kaikki hyötyisivät aloitettavasta ilmastotyöstä
- kytketään verkosto valtakunnallisesti eri toimijoihin (Suomen Kylät ry, Maaseutuverkosto jne.)
- verkoston tavoitteena 1000 sähköistä osoitetta

3. Maaseutuasumisen ja kyläelämän ilmastoviisauden mielikuvien muuttaminen/luominen

- tavataan median avainhenkilöitä
- ilmastoteemaisen uutisen kriteerit: millaisia ilmastouutisia media julkaisee
- laaditaan analyysi ilmastouutisten narratiiveista: mikä on maaseudun/kylien rooli niissä?
- tuotetaan ”maakunnan ilmastoviisaita uutisia”

4. Tutkimusyhteistyö Tampereen yliopiston kanssa

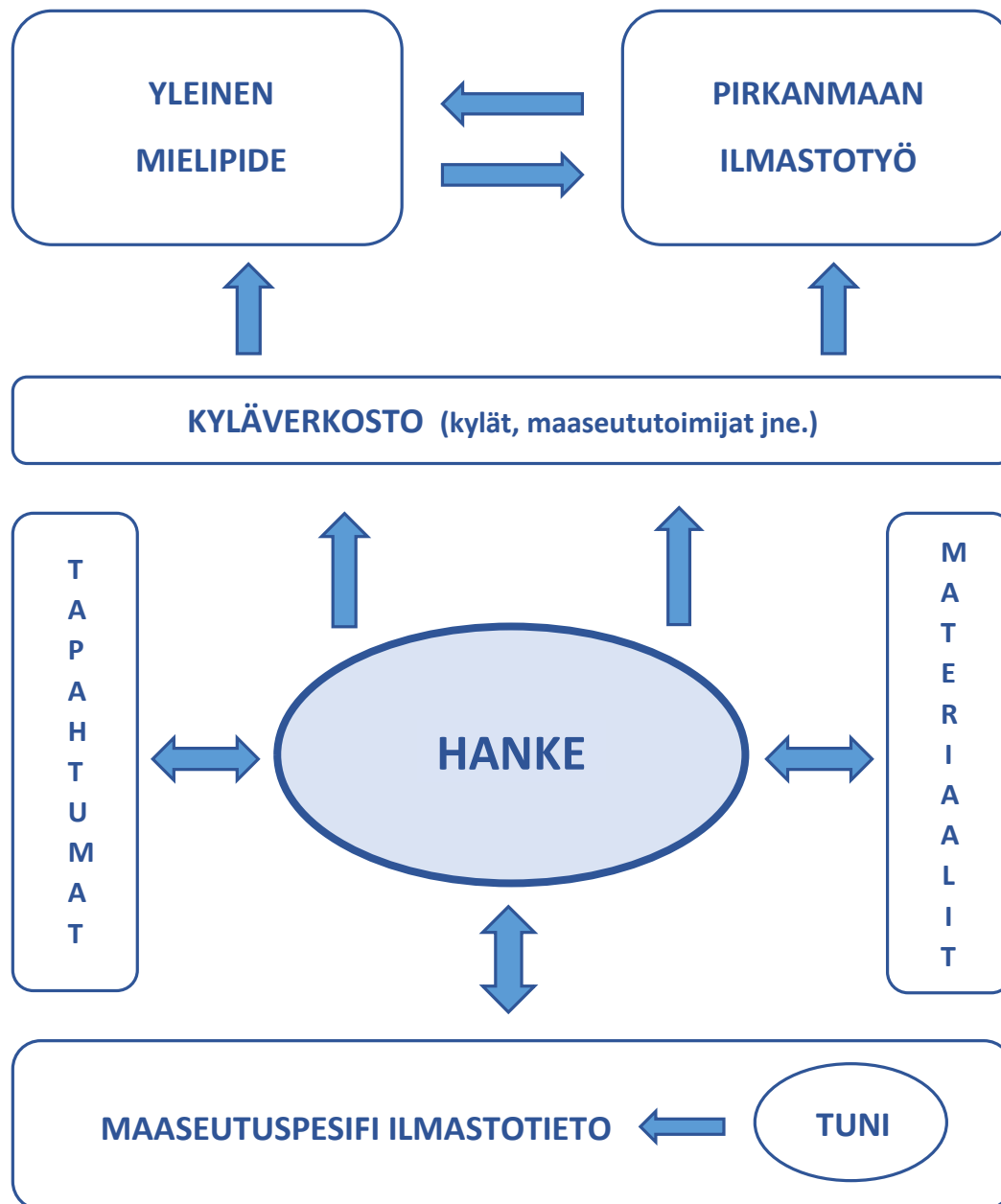
- kontaktoidaan ja tavataan yhteistyöstä vastaavat henkilöt yliopistolla
- puretaan aggregoidut ilmastotiedot niin, että niissä näkyy maaseudulla asuvien pirkanmaalaisten oletettu päästövähennystarve
- teetetään ainakin kaksi opinnäytetyötä/gradua ympäristöpolitiikan ja ympäristötekniikan aloilta
- ostetut tutkimustoimeksiannot (hiilitaseiden laskeminen)
- kannustetaan yliopistotutkijoita ainakin yhteen aihetta (maaseudun ilmastotyötä) käsittelevään aikakauslehtiartikkeliin
- tuotetaan toimeksiannolla ns. verkostotyökalu luotavalle verkostolle

5. Tapahtumat

- organisoidaan erilaisia kunta- ja kyläkohtaisia tilaisuuksia, tavoitteena 20 käyntiä per vuosi
- järjestetään kaksi kertaa vuodessa Ilmastowebinaari, jossa kuullaan maan parhaat alustukset
- järjestetään kerran vuodessa Pirkanmaan kyläparlamentti (idealtaan maaseutufoorumi)
- kehitellään verkostossa maaseudun ilmastopalkinto ilmastoteosta

6. Materiaalin (niksivideot, julkaisut, oppaat) tuottaminen ja tilaisuudet (webinaarit) eri aiheista, esimerkiksi:

- omakotitalo nettotuottajana sähköyhtiön verkkoon – aurinkosähkö ja virtuaaliakku
- monimuotoisuutta omalla pihalla: ilmastomuutoksen ja biodiversiteetin näkökulma
- rento omavaraisuus: ruokaa harrastuksena ja elvyttävä puutarha
→ koostetaan em. hyvistä käytännöistä kotisivuille pieni materiaalipankki
- loppujulkaisu (sähköinen ja painettu versio)

Hanketta ja sen toimenpiteitä esittävä kuvio. Hankkeen avulla tuotetaan maaseutuspesifiä ilmastotietoa, jolla kyläverkoston välityksellä vaikutetaan yleiseen mielipiteeseen ja Pirkanmaan ilmastotyöhön. Hankkeen vaikuttamistyötä tukevat tapahtumat, tilaisuudet ja hankkeessa tuotettu materiaali.

Työnjako hanketoimijan ja kyläasiamiehen välillä on seuraava: hankevetäjä on substanssiosaaja, joka pystyy hankkimaan, yhdistämään ja tuottamaan uutta maaseutuspesifiä ilmastotietoa; kyläasiamies on tukevien toimintojen osaaja (kylien tuntemus, hankkeen hallinnointi, raportointi, talous, tilaisuuksien käytännön järjestely, jne). Kyläasiamiehen on oltava riittävän lähellä hankkeen toimintoja, jotta sen keskeisiä osia voidaan jatkaa hankkeen päättymisen jälkeenkin. Hankevetäjän työpanos on 1 htv vuodessa, kyläasiamiehen panos 0,25 htv vuodessa.

Hankkeeseen rekrytoitavan on oltava henkilö, joka aktiivisesti hakee teemaan liittyvä tietoa tilastoista, tutkimuksista, asiantuntijoilta ja kylien edelläkävijöiltä. On hankkeelle eduksi, jos hankevetäjä kokee työuransa myöhemminkin kohdistuvan ilmastopolitiikkaan.

Hanketta sparraa seurantaryhmä, jonka jäsenet kutsutaan Pirkanmaan maaseututoimijoiden joukosta. Se kokoontuu noin neljä kertaa vuodessa. Seurantaryhmän tehtävänä on seurata, ohjata ja tukea hankkeen etenemistä.

Toteuttamisen riskit ovat hankemaailmasta tuttuja. Tällaisen hankkeen menestys riippuu hankevetäjästä. Hänen on oltava sosiaalisilta taidoiltaan uskottava verkostonrakentaja, jolla samalla on riittävää tiedollista kunnianhimoa selvittää asiat perin pohjin. Jotta tällainen osaava henkilö saadaan rekrytoitua, on hankevetäjä palkattava yhtäjaksoisesti kahdeksi vuodeksi. Toinen riski sisältyy siihen, että aina on mahdollista ns. järjestöjen välinen mustasukkaisuus. Joku järjestötoimija voi kokea verkostokutsun omaa kenttäänsä haavoittavaksi. Kolmas riski on fokuksen hajoaminen. Ilmastoteema on niin laaja, että ilman selkeää kokonaiskuvaa se voi hajota sivuteemoihin. Neljäs perinteinen riski on likviditeettiin liittyvä. Hanke on polkaistava käyntiin rahalla, jota saa vasta ensimmäisen maksatuksen jälkeen.

Toiminta-alue, kohderyhmä, hyödynsaajat sekä aikataulu

Hankkeen toiminta-alue on koko nykyinen Pirkanmaa Kuhmoinen mukaan lukien. Kohderyhmänä ovat kaikki Pirkanmaan maaseudun asukkaat, nimenomaan asumisen kannalta, asukasroolissaan. Hyödynsaajina on sama väestö. Välillisesti Pirkanmaan maaseudun täsmentyvästä ilmastoroolista hyötyy koko maakunta, koska se maakunnan resilienssi paranee ja elinvoima voimistuu. Verkostoon mukaan tulevien järjestöjen kannalta niillekin on hyötyä yhteistyöstä, roolien täsmentymisestä ja yhteisestä isosta kehityskuvasta.

Olettavia verkostojäseniä ovat esimerkiksi:

Pirkanmaan liitto, ELY-keskus, 6 Leader-ryhmää, MTK Pirkanmaa, Pro Agria, Pirkanmaan Metsäkeskus, Pirkanmaan luonnonsuojeluliitto, 4H, TAMK, HAMK, Ahlmanin maaseutuopisto, Sasky, Tampereen yliopisto, Pirkanmaan 23 kuntaa, Pirkanmaan Kesäasukkaat ry, Kaunis Maa ry, Tampereen Seudun Osuuspankki sekä lukuisat yritykset ja maakunnan koko mediakenttä eli Aamulehti, YLE Tampere ja paikallislehdet. Verkostoon mukaan lähteminen ei edellytä rahaa, vaan ainoastaan halua olla mukana maakunnan ilmastoteemaisessa keskustelussa.

Hyödynsaajia ja kohderyhmiä voidaan kuvata kätevästi seuraavalla yleiskuvamatriisilla:

	Maakuntakeskus	Kehyskunnat	Reunakunnat
Kyliä	18	112	170
Omakotitaloja	12 500		
Kesämökkejä	2 800	45 000 (kehysk. ja reunak. yht.)	
Maatiloja		3 400 (koko maakunta)	
Yrityksiä		34 800 (koko maakunta)	

Hanke on kaksivuotinen (24 kk) ja se toteutetaan ajanjaksolla 1.1.2022-31.3.2024. Hankevetäjän olisi hyvä aloittaa heti hankkeen alusta 1.1.2022. Mikäli rekrytointiaikataulu osoittautuu liian kunnianhimoiseksi, voi hankevetäjä aloittaa myöhemmin talven aikana.

Alustava aikataulu:

Tammikuu-toukokuu 2022: rekrytoitu aloittaa, verkoston kontaktointi, lähtötietojen kokoaminen, viestintäsuunnitelma, sähköinen verkostotyökalu.

Kesäkuu-joulukuu 2022: hankkeen toteuttamista; 20 käyntiä kylätilaisuuksissa, Ilmastowebinaari kesäkuussa, kyläparlamentti marraskuussa, webinaari joulukuussa.

Tammikuu-kesäkuu 2023: hankkeen toteuttamista; 15 käyntiä kylätilaisuuksissa, Ilmastowebinaari maaliskuussa, maaseuturaati-kysely ilmastopolitiikan vaikuttavuudesta.

Heinäkuu-joulukuu 2023: hankkeen toteuttamista; 5 käyntiä kylätilaisuuksissa, kyläparlamentti marraskuussa, Ilmastowebinaari joulukuussa, loppujulkaisun laatiminen.

Hankkeen jälkeen

Miten hankkeen toteutumista arvioidaan? Miten hankkeessa alkavaa toimintaa jatketaan hankkeen päättymisen jälkeen?

Vaikka hanke on rahoitusteknisistä syistä käynnissä vuodet 2022–2023, siinä avattu ilmastohorisontti ylittää vuoteen 2035. Loogisesti ajatellen ”ilmastoviisas kyläverkosto” tarvitsee jonkun institutionaalisen tukipisteen. On siis ajateltavissa, että hankkeen pohjalta syntyisi uusi, tarkempaan toimintaan fokusoitu hanke.

Maaseudun ilmastotietoisuuden kehittyminen on onnistuessaan peruuttamatonta ja ilmenee parhaimmillaan tuhansissa pienissä investoinneissa, joilla torjutaan ilmaston muutosta. Maaseutuväestön asenteet ilmastoasioissa jakautuvat suhteellisen jyrkästi kahtia. Hankkeen myötä on todennäköistä, että puhetapojen kuilu voitaisiin ylittää asiatiedon varassa.

Hankkeen jälkeen Pirkan Kylät jatkaa ainakin muutamia hankkeessa nimettyjä toimenpiteitä ja tapahtumia. Yksi tällainen on Pirkanmaan kyläparlamentti (maaseutufoorumi), joka tullaan vastaisuudessa järjestämään vuosittain. Pirkan Kylät jatkaa myös maaseudun ilmastopalkinnon jakamista vuosittain. Palkinto jaetaan samaan aikaan kuin Vuoden Kylä- ja Vuoden Kylätoimija -tunnustukset.

Laajemmin todeten Pirkan Kylät ry hankkeen hakijana ja hallinnoijana sisäistää tietenkin aihepiirin erityisen vahvasti ja kantaa sitä mukanaan kaikessa normaalitoiminnassaan, sekä hankkeen aikana että sen jälkeenkin. Verkostotyökalu osoitteistoinen jää Pirkan Kylien hallinnoitavaksi.

Tiedottaminen ja viestintä

Viestintä on oleellinen osa hankkeen toteutusta. Viestinnän merkitys korostuu verkoston kokoamisessa ja vakiinnuttamisessa sekä tiedonvaihdossa ja yhteisessä oppimisessa. Lisäksi hankkeessa viestitään ns. suurelle yleisölle ja pyritään muuttamaan mielikuvia maaseudulla asumisesta ilmaston näkökulmasta, ja tähän tarvitaan monikanavaista ja -puolista viestintää.

Hankkeeseen rekrytoitavalta henkilöltä edellytetään ensisijaisesti substanssiosaamista ilmastoasioissa. Vaikuttavan viestinnän tekeminen vaatii aikaa, työkaluja ja osaamista. Sen vuoksi hankkeen hallinnointiin ja

erityisesti käytännön monikanavaiseen viestintään sekä kyläyhteyksien luomiseen ja ylläpitoon hyödynnetään Pirkan Kylien kyläasiamiesresurssia, jota jyvitetään hankkeelle 25 % työajasta.

Viestintäkanavina käytetään Pirkan Kylien kotisivuja, kyläkirjettä, Facebookia ja Instagramia. Myös yhteistyökumppanien omia kanavia voidaan käyttää, mm. Pirkanmaan Leader-ryhmien tiedotteita. Yleistä medianäkyvyyttä pyritään saamaan paikallis- ja maakuntamedioiden kautta. Lisäksi voidaan hyödyntää podcasteja, blogikirjoituksia ja kolumneja.

Videoita hyödynnetään aktiivisesti. Lyhyitä, nopeasti valmistuvia videoita (esim. tapahtumamainokset, lyhyet tietoiskut, livet ym.) voidaan tehdä älypuhelimilla ja ilmaisovelluksilla, joten ne ovat edullinen tapa viestiä. Pidempiä ja laadukkaampia videoita tekstityksineen aikaa kestävämmän tehdään joitain valikoiduista teemoista ja tähän hyödynnetään ulkopuolista apua teknisen toteutuksen ja editoinnin osalta, siis ostopalveluna. Sama koskee webinaareja. Videoita voidaan jakaa orgaanisesti kotisivuilla, sosiaalisessa mediassa sekä YouTuben avulla linkkeinä vaikkapa sähköpostin mukana.

Sosiaalinen media on suuressa roolissa verkoston rakentamisessa ja toiminnassa nopeutensa ja edullisuutensa ansiosta. Huomioitavaa kuitenkin on, että pelkästään sosiaalisen median varassa toimittaessa osa (potentiaalisista) toimijoista saattaa jäädä ulkopuolelle. Näin ollen tarvitaan verkostotyökaluja (tapaamiset ja suunnittelu virtuaalisesti) ja foorumi, johon jokaisella on mahdollisuus liittyä ja jossa keskustelua voidaan käydä tietoturvallisesti ja luottamuksellisessa ilmapiirissä.

Kuten muussakin viestinnässä, myös julkaisuissa keskitytään sähköisiin versioihin. Tämä on paitsi kustannuskysymys, myös ilmastoviisasta. Visuaalisen ilmeen tekemisessä ja teknisissä ratkaisuissa varaudutaan kuitenkin siihen, että voidaan hankkia niitä ostopalveluna. Lisäksi budjetissa huomioidaan se, että tärkeämmistä julkaisuista voidaan tarvittaessa painaa pieniä määriä paperisia versioita.